

La Femosa

novembre-desembre de 2016
Número 285 P.V.P. 3€

Revista d'opinió i informació local. ARTESA DE LLEIDA

JORNADES, MEMORIAL FELIP DOMÈNECH COSTAFREDA

IV CURSA I CAMINADA SOLIDÀRIES PER LA MARATÓ DE TV3

Edita

Agrupació Cultural la Femosa
Carrer dels Gallart, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
Telèfon: 973 167809
E-mail: lafemosa@artessalleida.cat

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col·laboradors

Ignasi Aldomà Buixadé
Alternativa Ecologista d'Artesa
Cèlia Argilés Andrés
Georgina Badia Anglés
Albert Batiste Bonet
Miquel Carrera Castellví
Adolf Costafreda Castillo
M. Àngels Curcó Ribelles
Isidre Drudis Bellmunt
Josep Espunyes Esteve
Josep Maria Esteve Muñoz
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Oriol Liarte Torrelles
Junta de l'A. E. SUPERBÉ
Roger Gil Barberà
Lluís Gil Fontanet
Miquel A. Navarro Solé

Fotografies

Arxiu fotogràfic de La Femosa
Josep Mª Esteve Muñoz
Isidre Drudis Bellmunt
M. A. Florensa Bertran
Josep Gallart Fernández

Correccions

Eulàlia Solà Miró

Impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa 2ª època
Número 285,
novembre-desembre de 2016
DL L 264-1981
ISSN: 2339-7365
PVP. 3 euros

Els articles que apareixen a les pàgines de *La Femosa* reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

SUMARI

D'hair i d'avui	3.....
Pòrtic.....	4.....
Actualitat artesenca	5....
IV cursa i caminada solidàries	12.
3eres Jornades, Memorial Felip Doménech	14
La sembra tradicional a Artesa de Lleida.....	15
<i>Domus domini</i> . Els ports (i 2)	18
El peix gros es menja el petit	19.
Cega, sorda i muda	20..
Joaquim Tolós Michavila.....	21.
El bestiar de Peramola.....	26.
L'article que volem comentar	27
Cròniques del CF Artesa de Lleida.....	30
Mots encreuats	32..
Entreteniments.....	33..
Ho hem llegit a... ..	34..
Telèfons i horaris d'interès	35
Solucions als passatemp.....	35
Enigma... ..	35....
Imatges d'actualitat	36..

Amb el suport de:

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

INSTITUT RAMON MUNTANER
Fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana

Diputació de Lleida

D'AHIR I D'AVUI

Les escoles vistes des de l'oest als anys vint del segle XX i actualment

Fotos: Isidre Drudis Bellmunt

PÒRTIC

"No queden més de vint anys per al col·lapse del planeta". Amb aquestes alarmants paraules Benito Muros, investigador, inventor i president de la Fundació FENISS, (Fundació Energia i Innovació Sostenible sense Obsolescència Programada) alertava dels perills de l'actual sistema de producció i consum. Ho va fer en una conferència celebrada a Lleida el 16 de novembre dins del Free Media Festival. L'obsolescència programada és una pràctica empresarial que neix després del crac del 1929 per moure una economia deprimida. Consisteix a escurçar la vida útil de les coses, perquè les persones comprin contínuament. Va suposar, de fet, el començament de l'actual societat de consum. A partir dels anys 70 del segle XX, amb el boom del consumisme, sobretot dels mòbils, ordinadors i impressores, el desig de seguir la moda i la deslocalització que ha situat les fàbriques en països pobres amb mà d'obra pràcticament en situació d'esclavitud, encara es va agreujar més aquesta tendència. Malauradament aquesta forma de producció ha estat una fàbrica de pobresa. I si no, només cal acudir a les dades, que són incontestables. Als anys 20 del segle passat el 60 % de la riquesa estava en mans del 40 % de les persones. Actualment el 92% de la riquesa és en mans del 40 % de la població. L'obsolescència ha estat també una màquina de generació de residus que el planeta no pot eliminar. Abans un electrodomèstic durava entre 40 i 60 anys i actualment la mitjana és de 8 o 10 anys amb molta sort i reparar-lo és més car que comprar-lo nou. El mateix Benito Muros va dissenyar una bombeta que podia durar 80 anys, per evitar que es llencin cada any l'astronòmica xifra de set mil milions de bombetes a tot el món. Res a fer.

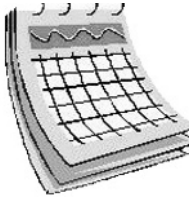
preferien les bombetes
Muros va rebre
Va ser impossible
Benito Muros diu que
de vint o trenta anys per
definitiu de matèries
migracions de sud a
obvi. Malauradament la
gran. El poder de les
és molt fort: compren
desfan segons els seus
amb la complicitat dels
posar alguns exemples.
ser president d'honor de

Les ferreteries
que es fonien. Benito
amenaces de mort.
comercialitzar-la.
ens queden no més
entrar en un col·lapse
primeres i de
nord. Cal canviar, és
resistència és molt
entitats econòmiques
voluntats i fan i
interessos criminals
poders polítics. Per
Felipe Gonzalez va
Gas Natural. Joao

Barroso, que fou president de la Comissió Europea, és actualment president no executiu a Londres de Goldman Sachs International. Tots dos beneficiats amb contractes milionaris. Donald Trump ha arribat a la presidència del Estats Units.

La resistència és molt gran, sí, molt gran i poderosa, però ja no hi ha alternatives. Benito Muro diu que cal preparar-nos, perquè canviar un model econòmic basat en la sostenibilitat requereix d'uns deu anys. Deu anys per crear un nou model econòmic sostenible, amb productes de la màxima durabilitat que permeti la tecnologia, reparables i actualitzables. Unes economies i unes polítiques basades en energies alternatives i en l'estalvi energètic que no depredin la natura i el planeta. Una moral universal basada en valors humans i ecològics allunyats de l'exaltació del poder, de l'avidesa i de l'explotació humana. Un valors que retornin la dignitat a les persones, a totes les persones, i a la naturalesa, a tota la naturalesa. Si no ho fem així el col·lapse del nostre planeta serà inevitable i definitiu.

ACTUALITAT ARTESENCA

Josep Maria Esteve

Fotos: Arxiu la Femosa, J. Ma Esteve i M. À. Florensa

3r MEMORIAL FELIP DOMÈNECH

El passat 22 d'octubre es va celebrar, al Teatre Municipal d'Artesa de Lleida, les *3es Jornades, memorial Felip Domènech Costafreda*, en record del company Felip Domènech.

El memorial ha consistit en una jornada amb diferents conferències sobre un tema que afecta a molts dels nostres veïns: *Protecció de les aus i desenvolupament agrari. Propostes de futur per a les ZEPA de Ponent*, i ha estat organitzat per l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, la Universitat de Lleida, el sindicat Unió de Pagesos, La Comasala Stat. Coop. Cat. Ltda, la Cooperativa artesana La Ginesta, la Col·lectivitat de Regants núm. 18 del canal d'Urgell i l'Agrupació Cultural la Femosa. El memorial, també va comptar amb el suport de la Diputació de Lleida.

El programa d'actes inclosos en aquest segon memorial foren els següents:

A 2/4 de 10 del matí, ponència sobre L'encaix del

.- Andreu Ferrer, d'Unió de Pagesos, sobre: *La integració de les ZEPA en el regadiu des del punt de vista de la pagesia.*

.- Teresa Fainé, de GISA, sobre: *La gestió de les ZEPA en els regadius de Ponent actualment en xarxa.*

.- Mariano Rojo, del Departament de Territori i Sostenibilitat, sobre: *Actualitat i perspectives d'evolució de la fauna estèpica i la implementació de Xarxa Natura 2000 a Ponent.*

La clausura de la jornada va anar a càrrec de Carles Vicente, d'Unió de Pagesos i Pere Puiggrós, alcalde d'Artesa de Lleida. Durant aquesta clausura, es va presentar el llibre que s'ha publicat sobre les primeres jornades realitzades.

En aquesta mateixa revista podreu trobar més informació de les ponències realitzades.

Ponència de Santi Mañosa.

regadiu en les ZEPA, a càrrec de Santi Mañosa de La universitat de Barcelona.

A 11 del matí, es va celebrar una taula rodona moderada per Ignasi Aldomà, professor de la Universitat de Lleida, amb els ponents i les intervencions següents.:

Taula rodona.

Balanc de la jornada d'enguany per part d'Ignasi Aldomà..

Conclusió de la jornada i els ponents Carles Vicente, Pere Puiggrós i

CASTANYADA

Com cada any, arribat el 31 d'octubre, i lluitant cada cop més contra la moda forastera del *Halloween*, es va celebrar de diferents maneres la festa de La Castanyada al nostre poble. Així, a la Llar de Jubilats es va celebrar una mica anticipadament amb un dinar de germanor amenitzat per un bon repertori de ranxeres mexicanes.

Igual que els més grans, el jovent del nostre poble tampoc no va voler deixar passar l'ocasió de celebrar el tradicional Castanyot. Així, l'Associació de Joves d'Artesa de Lleida va organitzar un sopar popular a la Sala de la Llar del Poble. Després del sopar, van organitzar un bingo, i per finalitzar la festa, hi va haver barra de bar i ball a càrrec de l'orquestra *Quartz*.

A l'escola Els Til·lers també van celebrar la Castanyada de forma especial. Pel matí, en grups fets per nens i nenes de diferents edats, es van dedicar a fer panellets.

Per la tarda, en una festa oberta a tota la comunitat educativa, els alumnes de l'escola van fer una exhibició de balls tradicionals amb danses de diferents països europeus. En acabar, tots els assistents i participants van poder fer una degustació de castanyes i panellets, gentilesa de l'AMPA de l'escola.

També a la llar d'infants Rialles, van celebrar de forma especial la Castanyada, tots disfressats de castanyers i castanyeres, i elaborant panellets. Per la tarda, una castanyera molt especial va arribar a la llar per explicar contes a tots els nens i nenes.

Confecció de panellets per les nenes i nens de l'escola..

Castanyada de la Llar de Jubilats..

COLUMBARIS

Aprofitant la festivitat de Tots Sants, l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, ha instal·lat a la part nova del cementiri, un mòdul amb 12 columbaris cineraris per a que, aquells veïns i veïnes que així ho desitgin, hi puguin dipositar les cendres dels seus difunts.

ACTIVITAT TEATRAL

Durant aquests mesos de novembre i desembre ha continuat l'activitat teatral al nostre poble. Així, en aquests mesos, hem pogut gaudir de diverses representacions teatrals.

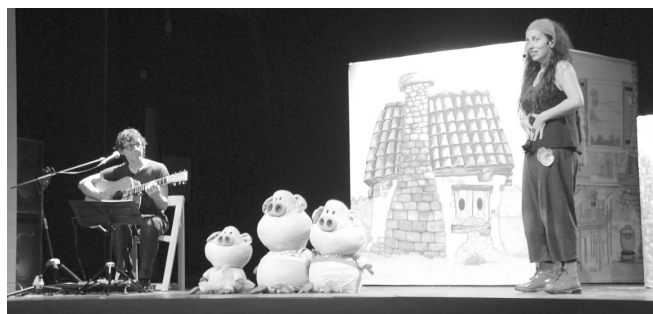
El dia 5 de novembre, a les 6 de la tarda, al Teatre Municipal, es va representar l'obra *MUUU* de la companyia l'Acudit d'Alfarràs, obra inclosa dins el cicle de Vesprades teatrals impulsat pel Consell Comarcal del Segrià, la Diputació de Lleida i els diferents ajuntaments de la comarca que hi volen participar.

El dia 27 de novembre, a les 6 de la tarda, a la Sala de la Llar del Poble, es va representar l'obra *Els tres porquets es caguen de por*, dintre del cicle de teatre de Xarxa.

Per finalitzar, el dia 17 de desembre, a les 6 de la tarda, i també a la Sala del Teatre Municipal, es va representar l'obra *Com nos tornem a càrrec* de la companyia Arts escèniques Sant Cugat, Babulina Teatre.

Companyia l'Acudit d'Alfarràs.

Representació de l'obra *Els tres porquets es caguen de por*.

Treballs a la vorera del costat nord del carrer Nou.

RENOVACIÓ DE VORERES

Durant el mes de novembre han finalitzat la major part dels treballs de renovació de les voreres dels carrers Sant Ramon, Nou, Plaça Major i dels Gallarts. Aquesta renovació s'ha realitzat amb molta polèmica, molèsties i malestar dels veïns i veïnes afectats, tant per la manera en que les obres s'han dut a terme, amb molts errors i deficiències, com per la forma de gestionar tot el procés des de l'Ajuntament.

TALLS DE LLUM

Durant els darrers mesos, tant Artesa com altres pobles del nostre voltant, hem sofert una sèrie de microtalls de llum, que han provocat moltes molèsties a tots els veïns i veïnes.

Sembla que finalment ja s'ha trobat la font del problema i que s'ha solucionat. Sembla ser que l'origen d'aquests microtalls és una empresa ubicada al poble de Puigverd de Lleida dedicada a fer tasques de manteniment ferroviari.

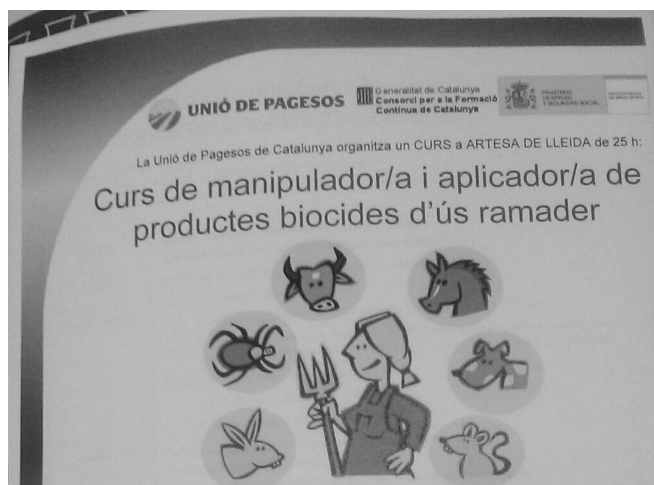

Transformador d'ENDESA.

CURS BIOCIDES

Durant diferents dies del mes de novembre, es va celebrar un curs de manipulador/a i aplicador/a de productes biocides d'ús ramader. El curs, organitzat per Unió de Pagesos, va tenir una durada de 25 hores i es va realitzar el dies 7, 8, 10, 14, 15, 17, 21 i 22 de novembre a la sala d'actes de Casa de la Vila, exceptuant el primer dia, que es va dur a terme a l'allotjament dels temporers.

Prèviament al començament del curs, el dia 3 de novembre, es va fer una la presentació del mateix a la sala d'actes de l'Ajuntament.

Desembocadura del Canal Auxiliar al Canal d'Urgell.

COL·LECTIVITAT DE REGANTS Nº 18

La Col·lectivitat nº 18 de regants va convocar, el diumenge 20 de novembre a 2/4 d'11 del matí, a la sala del Teatre Municipal, a tots els seus partícpis a l'Assemblea General Ordinària de la col·lectivitat, on, a més de tractar diferents temes relacionats amb la mateixa, com ara l'aprovació del pressupost o bé la proposta d'obres a realitzar, també es van produir la renovació de diferents càrrecs. Així, a la demarcació d'Artesa es va aprovar la substitució del síndic Salvador Mir Llusà per Jordi Besora Besora, que a la seva vegada ha estat substituït com a subsíndic per Isidre Puig Berengué. Pel que fa a la demarcació de Grealó, el subsíndic Antoni Garrós Iglesias ha estat substituït per Carles Garrós Iglesias.

DONAR SANG

Un cop més, el passat dijous 1 de desembre, va arribar a Artesa el Banc de Sang per tal que tothom que així ho volgués, pogués donar sang per augmentar les reserves que el Banc té i poder fer front així, a les necessitats que el país té. Donar sang és un acte solidari i de participació ciutadana que beneficia el conjunt de la societat, a més de tenir molts beneficis per al propi donant.

TALLER DE MANUALITATS

Com ja ve essent tradicional, l'Associació de Dones La Pubilla, va organitzar el dia 3 de desembre un taller de manualitats nadalenques per tal de decorar les nostres llars de forma especial per a aquestes festes. El taller, que es va realitzar al primer pis del Casal de Jubilats, es va iniciar a les 5 de la tarda, i fou a càrrec de Neus Pueyo.

LECTURA DEL MANIFEST 6D

El dimarts 6 de desembre, dia de la Constitució Espanyola, l'Ajuntament d'Artesa es va unir a més de 300 pobles de tot Catalunya en la lectura del manifest 6D, en el qual es manifesta l'oposició dels consistoris en celebrar una Constitució espanyola que hauria de garantir els drets de la ciutadania i que ha acabat essent utilitzada per aquells que volen limitar els nostres drets tant individuals com de país.

Aprofitant aquest acte, també es feia recollida d'aliments solidària destinats al Banc d'Aliments de Lleida.

ARTESA DE LLEIDA PER LA MARATÓ

El final d'any és sinònim de festa i tradició, però amb el pas del anys, també de solidaritat. Un any més, Artesa s'ha bolcat amb *La Marató de TV3*, que aquest any compleix 25 anys, i està dedicada a la lluita contra l'ictus i les lesions medul·lars traumàtiques.

Així, el primer acte dedicat a recaptar diners per *La Marató* fou la 4a edició de la Cursa i Caminada que es va celebrar el dia 27 de novembre, organitzada per l'Associació Esportiva SUPERBÉ amb la col·laboració de moltes de les associacions i veïns del nostre poble. Com en les anteriors

edicions, tant la cursa com la caminada tenien dos circuits, un de 5 km i un de 10 km més exigent. Un total de 800 persones entre caminadors, corredors i participants en les curses infantils ens van fer gaudir d'una gran jornada d'esport i solidaritat. El dia 14 de desembre, l'Associació de Dones *La Pubilla* va organitzar una xerrada sobre l'ictus i les lesions medul·lars, a càrrec de la infermera Montse Molina. La xerrada va tenir lloc a les 7 de la tarda, a la sala d'actes de l'Ajuntament.

El diumenge 18 de desembre, té lloc el gruix dels actes dedicats a *La Marató*. A 2/4 de 12 del matí es celebra un vermut popular amb servei de bar amb vermut, refrescos i tapes, a la sala del Teatre Municipal.

A la mateixa hora i en el mateix escenari, es realitza un taller de moviment adreçat a tots els públics, per aprendre moviments de danses folklòriques i tradicionals.

Com a plat fort de la jornada, per la tarda, a partir de les 6, i també a la sala del Teatre Municipal, es celebra un festival de música i esports amb les actuacions de diferents grups:

- Escola *Els Til·lers*.
- Teatre infantil (*La llum d'hivern*).
- Interpretació cançó anglesa (*Little snowflake*)
- Acrosport.
- Taekwondo.
- Balls de petits.
- Percussió de l'Escola Municipal de Música (EMMA).
- *Latin dance*.

La presentació de l'acte va a càrrec de la Gemma Olomí, la Júlia Salla i la Marina Fuchó. Del desenvolupament dels actes del 18 de desembre ja n'informarem a la propera revista.

Corredors i corredores en plena cursa..

Nens i nenes participants de la cursa.

Sortida de la caminada popular.

Xerrada sobre l'ictus i lesions medulars.

CINEMA NOVEMBRE-DESEMBRE

Dia	Pel·lícula
6 de novembre	Los milagros del cielo
13 de novembre	Warcraft. El origen
20 de novembre	Antes de ti
4 de desembre	Infierno azul
6 de desembre	Buscant a Dory
8 de desembre	La leyenda Tarzan
11 de desembre	Jason Bourne

PROGRAMA DE FESTES DE NADAL I REIS

Els actes i festes previstos per aquestes Festes de Nadal són els següents:

Dilluns 19 de desembre

Concert de Nadal.- Celebració del concert de Nadal a càrrec de l'*Escola Municipal de Música d'Artesa de Lleida*. El concert tindrà a les 7 de la tarda a la Sala del Teatre Municipal.

Dissabte 24 de desembre

Caga Tió.- Tots els nens i nenes del poble fins a 10 anys, a la Sala del Teatre Municipal, podran fer cagar el Tió, a partir de 2/4 de 5 de la tarda. Al finalitzar hi haurà berenar per a tots els assistents.

Missa del Gall.- Celebració, a les 10 de la nit, de la Missa del Gall, i representació del Pessebre Vivent, amb els nens i nenes de la Primera Comunió. En acabar, refrigeri a la Casa Parroquial.

Festa del Jovent.- A partir de les 11 de la nit, Nit de Nadal amb la Festa del Jovent i l'actuació dels *DJ's Matt, Dvadins i Fontàs*, a la Sala del Teatre Municipal

Diumenge 25 de desembre

Concert de Nadal.- Celebració d'un concert a càrrec del grup *Son de l'Havana*, amb un repertori compost per nades, cançons de taberna i havaneres. A les 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal. Hi haurà torrons, polvorons i moscatell.

Dilluns 26 de desembre

Concert de piano.- A la sala del Teatre, a partir de les 7 de la tarda, concert de piano a càrrec del pianista Albert del Viso.

Actuació màgica.- A partir ¼ de 9 del vespre, a la Sala del Teatre Municipal, actuació del mag Adriaco.

Dissabte 31 de desembre

Ball de Fi d'Any.- A 2/4 de 10 de la nit, gran sopar i Ball de Fi d'Any obert a tots els públics amb l'actuació del grup-orquestra *Jalaballem* i ressopó

per a tots els assistents. El ball tindrà lloc a la Sala del Teatre Municipal.

Diumenge 1 de gener

Recollida Cartes dels Reis Mags.- A 2/4 d'1 del migdia, arribada del Gran Camalenc, per recollir totes les cartes dels nens i nenes del poble. A la Sala del Teatre Municipal.

Pel·lícula.- Projecció de la pel·lícula *100 metros*, comèdia dramàtica per a majors de 12 anys, basada en un cas real d'esclerosi múltiple. A partir de 2/4 de 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal.

Dijous 5 de gener

Cavalcada Reis.- A partir de 2/4 de 7 de la tarda, Cavalcada dels Reis Mags d'Orient, amb inici al passeig de Sant Ramon. Ses Majestats repartiran els regals per les cases, i comptaran amb l'acompanyament del grup de percussió *Kumbeva*.

Divendres 6 de gener

Pel·lícula.- Projecció de la pel·lícula *Peter y el Dragón*, aventura apta per a tots els públics. A partir de 2/4 de 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal.

Diumenge 8 de gener

Concert de Nadal.- A càrrec de la *Coral La Primavera* i de la *Coral de Torrefarrera*. A la Sala del Teatre Municipal, a partir de 2/4 de 6 de la tarda.

Pel·lícula.- Projecció de la pel·lícula *Cazafantasmas*, acció i aventures per a tots els públics. A la Sala del Teatre Municipal, a partir de les 7 de la tarda.

IV CURSA I CAMINADA SOLIDÀRIES

Junta A. E. SUPERBÉ

Fotos: J. Ma Esteve, Oriol Puig i Ivan Segurado

El dia 27 de novembre, el nostre poble va tornar a viure un gran dia d'esport i solidaritat amb la celebració de la *IV Cursa i Caminada solidàries per La Marató de TV3*.

Com sempre, la finalitat de la jornada és col·laborar amb *La Marató* tot recaptant fons, mitjançant una petita aportació i la pràctica d'una activitat esportiva, per a la investigació de diferents mals que ens poden afectar a tots. Així, els diners recaptats en l'edició d'aquest any, aniran de dret a la lluita contra l'ictus i les lesions medul·lars i cerebrals traumàtiques.

Quan organitzes un acte d'aquestes característiques, sempre tens el neguit de saber si la gent respondrà a les expectatives creades. Però tot i que el temps es presentava insegur, la resposta dels participants ens va tornar a sorprendre, superant les nostres millors previsions. Així, la jornada es va iniciar quan, a 2/4 de 10 del matí, es va donar tret de sortida a la caminada, en la qual 400 persones hi van prendre part, superant el límit de 350 persones que ens havíem ficat des de l'organització. Com en totes les edicions

Cursa dels nens i nenes..

anteriors, els participants podien elegir entre un circuit de 5 km, perfecte per a poder fer-lo amb nens petits, i un de 10 km més exigent. Mitja hora més tard, va ser el torn dels 350 participants en la cursa, també superant el límit de 300 inscrits previstos, que també van fer una volta a un dels dos circuits preparats.

Durant tot el matí es va poder viure un gran dia d'ambient festiu i solidari amenitzat pel grup de percussió *Kumbeva* i per *Tete Produccions*, que ens van animar l'ambient mentre el degoteig de participants anava arribant a meta. A tots els participants, en arribar a la meta ubicada al pavelló, els esperava un entrepà i coca amb xocolata. Després que tots els participants recuperessin forces, es va procedir al lliurament de trofeus als guanyadors de les diferents categories. Aquests foren:

JOVES 10KM

1. Xavi Marqués
2. Joan Santaerària
3. Jofre Pijuan

JOVES 5KM

1. Marc Roset

JOVES 10KM FEMENÍ

1. Nerea Cepero

JOVES 5KM FEMENÍ

1. Anna Sangrà

SÈNIORS 10 KM

1. Martí Sabater
2. Jordi Zaragoza
3. Rafel Greoles

SÈNIORS 5KM

1. Alex Salinas

Sortida de la cursa (Foto: Ivan Segurado).

Sortida de la caminada (Foto: Oriol Puig)..

SÈNIORS 10KM FEMENÍ

1. Laia Santacreu
2. Noèlia Sabariego
3. Anna Martí

SÈNIORS 5KM FEMENÍ

1. Maria Gardenyes

VETERANS 10KM

1. Àngel Vidal
2. Miguel Fresno
3. Mario Guiu

VETERANS 5KM

1. David Panavera

VETERANS 10KM FEMENÍ

1. Idoia Valmayor
2. Anna Castillo
3. Maria de los Ángeles Castillo

VETERANS 5KM FEMENÍ

1. Carme Piqué

Pel que fa als representants del nostre poble, els primers classificats foren:

GUANYADOR 10KM HOMES

David Tomillero

GUANYADORA 10KM DONES

Neus Serra

GUANYADOR 5KM HOMES

Pau Gallart

GUANYADORA 5KM DONES

Emma Argilés

Acabada el lliurament de trofeus, va arribar el torn de les curses infantils, però en aquell moment es

va acabar la treva que el temps ens havia donat i va començar a ploure intensament. Així que vam haver d'improvisar les curses sota cobert a l'interior del pavelló poliesportiu, acabant la jornada amb una ballada de sardanes.

Des de l'A. E. SUPERBÉ volem agrair tota l'ajuda i col·laboració que hem rebut per poder tirar endavant l'organització d'aquesta cursa i caminada solidàries. Agrair la gran ajuda i disponibilitat dels recursos que té l'Ajuntament del nostre poble, així com donar les gràcies a tots els col·laboradors que ens han ajudat amb les seves aportacions econòmiques. Però sobretot fer arribar el nostre més gran agraïment a totes les voluntàries i voluntaris que ens han donat un cop de mà per fer realitat aquest gran dia. No donem noms per no deixar-nos a ningú. Organitzar un esdeveniment esportiu amb 800 participants no és fàcil, però seria impossible sense l'ajuda de col·laboradors, associacions i de tot el poble en general. **MOLTES, MOLTES GRÀCIES A TOTHOM!!**

Arribada d'un grup de caminants.

Imatges de la cursa.

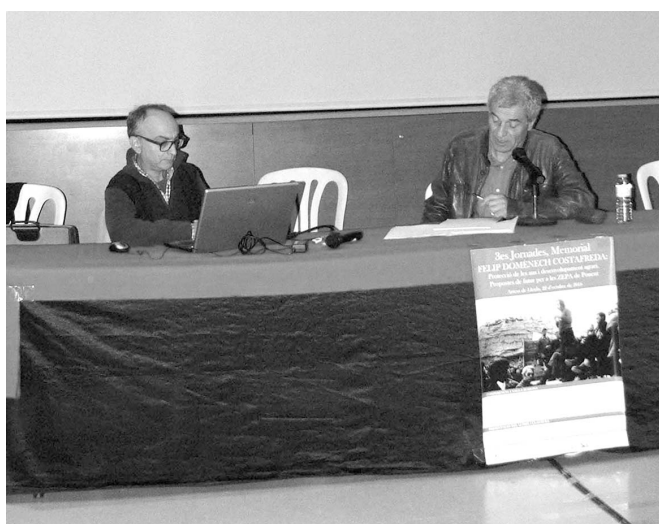

Preparació de l'esmorzar..

3ES JORNADES, MEMORIAL FELIP DOMÈNECH COSTAFREDA: PROTECCIÓ DE LES AUS I DESENVOLUPAMENT AGRARI

Ignasi Aldomà Buixadé

Les terceres Jornades Felip Domènech encetaren un tema polèmic a la demarcació; l'afectació que la declaració de ZEPA (Zones d'Especial Protecció d'Aus) representa per a la superfície conreades de les planes lleidatanes, particularment per aquelles que tenien expectatives de ser transformades en regadiu amb l'arribada de les aigües del canal Segarra-Garrigues. Es posà ben de manifest en el debat que seguí la taula rodona, en el qual la pagesia comarcal plantejà els diversos greuges que han comportat les ZEPA: expectatives de transformació en regadiu que s'han quedat en res, pagesos que comptaven regar i que després de la concentració parcel·lària s'han quedat dins la ZEPA i fora del reg, impossibilitat de tirar endavant inversions ja iniciades, alternatives de gestió de les ZEPA que no es consideren viables,... Per començar i tal com exposà el principal ponent de la jornada, el professor Santi Mañosa, la delimitació i planificació de les ZEPA apareix com definitivament fixada. Això després del procés

Presentació del professor Santi Mañosa.

d'ampliació d'aquestes àrees que significà l'obertura de procediments d'infracció per part de la Comissió Europea els anys 2000 i 2003, que significà l'ampliació notòria de la superfície a protegir. Total que el 2010 es tancava el procediment d'infracció amb l'afectació de 41.184 hectàrees situades dins la zona regable del canal Segarra-Garrigues, de les quals es considerava que 20.974 podrien regar

amb una major o menor dotació, encara que alguns

Taula rodona.

d'aquests regs haguessin de ser validats per unes proves pilots encara pendents de realització. Si atenem a la intervenció d'Andreu Ferrer, gerent de la Unió de Pagesos, a la taula rodona, aquesta delimitació es troba pendent encara dels recursos judicials presentats pel Sindicat. Particularment contestada és la inclusió en la ZEPA d'àmplies àrees que són o havien estat regades amb aigües estacionals procedents del canal d'Urgell. Igualment, es contesta encara i és objecte de discussió el procediment de delimitació de les ZEPA, que hauria pogut seguir criteris de repartiment de càrregues i/o de compartir les afectacions.

El que queda obert encara és el procediment d'infracció referit a la gestió de les ZEPA, tot i que l'Estudi i Declaració d'Impacte Ambiental s'aprovaren l'any 2010. Ara es troba en fase d'aplicació o d'implementació algunes de les mesures previstes en la Declaració, de les quals destaquen les compres i lloguers de terres per a la gestió de la fauna, en les quals es preveu arribar a les 3.400 ha l'any 2017. La Comissió Europea fa un seguiment estricte d'aquesta gestió, que ha estat contestada també per la Unió de Pagesos en considerar que els preus de lloguer pagats superen els habituals de la zona i entren en competència amb l'activitat agrària del lloc. Encara que aquest no sigui el principal interrogant sobre la viabilitat d'aquestes mesures, que impliquen uns costos

permanents i una capacitat gestora molt difícils d'assolir i mantenir. L'altra qüestió important pendent de la gestió són els plans pilots a realitzar en àrees inicialment excloses de reg i que es troben endarrerits, precisament per l'estretor dels pressupostos disponibles, tal com posà en evidència la ponència de Teresa Fainé, que segueix des de l'empresa d'Infraestructures l'execució d'aquestes mesures.

Tot plegat apunta un horitzó d'uns quants anys en què la implantació de les directives comunitàries haurà d'emmotllar-se i encaixar amb les opcions de transformació en regadiu plantejades. De moment, i tal com posava de manifest Mariano Rojo, que des del Departament de Territori i Sostenibilitat fa el seguiment ambiental de les transformacions, la població de les aus estèpiques segueix la seva evolució. L'alosa becuda, que s'havia extingit, ha tornat a reaparèixer als plans d'Alfés. El sisó, que és una de les espècies més vistoses, és també molt sensible als canvis i ha experimentat una disminució important, tot i que encara se'n comptabilitzen entre 600 i 700 individus.

Mentre la trenca es troba en procés d'extinció a la zona. En el cas de l'esperver cendrós i del xoriguer, la gestió ha donat resultats positius i aquest és el camí que els ornitòlegs desitjarien per a la resta de l'avifauna estèpica, els noms de la qual tothom comença a conèixer i potser, fins i tot, reconèixer; terrorola rogenca, xurra, ganga, calàndria, terrorola vulgar, àguila cuabarrada,... Són espècies amb capacitat d'adaptació molt desiguals que constitueixen una riquesa biològica extraordinària. Caldrà implicar de manera directa els pagesos perquè la seva protecció prosperi realment i aquesta no és una via que ara per ara sembli prou oberta.

Públic assistent.

LA SEMBRA TRADICIONAL A ARTESA DE LLEIDA

Felip Gallart Fernàndez

Des de l'Agrupació Cultural la Femosa ens hem proposat de recuperar algunes de les tasques de pagès tal com es feien tradicionalment al nostre poble abans del procés de mecanització agrícola. I és per això que el diumenge 11 de desembre vam realitzar la sembra d'espelta de forma tradicional en un bancal del nostre terme. Ho vam fotografiar i gravar per tal de fer-ne un reportatge documental audiovisual més ampli que es completarà amb les tasques de segar i de batre. Agraïm especialment la col·laboració del Jordi Torrent, del seu fill i de tota la seva família i, també, de la seva euga Zalamera, una bèstia que ens va impressionar a tots per la seva docilitat, capacitat de treball i pel bon fer que va mostrar en tot moment.

El blat d'espelta

Per tal de ser el més fidedignes possibles a la

sembra tradicional, les llavors que vam utilitzar van ser d'espelta. L'espelta és un cereal molt antic, considerat l'origen de totes les varietats del blat que es produeixen avui en dia. De fet va ser una de les primeres espècies domesticades de cereals. Tot i ser una planta molt resistent al fred i a les malalties el seu conreu va caure pràcticament en desús pel seu baix rendiment en relació a les noves llavors de blat que es van anar introduint durant el segle XX. Darrerament s'ha incrementat el seu consum de la mà de les botigues de dietètica i vegetarianes, que afirmen que aquest cereal és més saludable que els blats actuals, ja que conté molts minerals i és més ric en fibres i vitamines i, a més, el seu consum provoca menys al·lèrgies.

Llaurar i femar

Abans de la sembra ja s'havien llaurat els bancals

que es volien sembrar, és a dir ja s'hi havien fet els solcs per airejar-la i per fer-hi perdre l'herba. A Artesa les diferents llaurades es deien emprimar, mantornar, tercejar i, a partir d'aquí: quatre relles, cinc relles, etc. També s'havien femat els bancals amb la femta del bestiar, dels animals del corral i de les persones per tal de donar-los nutrients que les fertilitzessin.

Quan arribava el més d'octubre es començava a realitzar la sembra. A Artesa es feia a eixam i consistia a escampar les llavors amb la força dels braços al més uniformement possible sobre la terra, per després colgar-les superficialment utilitzant senzillament un rascle de pues i després una post de fusta que acabava de colgar les llavors i deixava la terra més atapeïda. Per poder sembrar bé era convenient que la terra tingués una bona saó, però que no estigués ni seca ni fangosa. Al secà (abans del pas del Canal d'Urgell) la majoria del nostre terme ho era), si la pluja havia estat bona es podia sembrar de saó, però, si es retardava, sovint s'havia de sembrar en sec esperant que arribés una bona pluja. El període més adient per sembrar era entre Sant Mateu (21 de setembre)

*Per Sant Mateu
sembra lo teu*

i Santa Caterina (25 de novembre).

*Per Santa Caterina
del blat que has de sembrar
fes-ne farina*

Actualment el blat és de cicle més curt i es pot sembrar més tard: al novembre o al desembre i fins i tot al gener.

Passar porques

Prèviament a la sembra, amb l'aixada els pagesos feien uns muntets de terra a una distància d'unes deu passes. D'aquests muntets, a Artesa en deien

Passar porques.

Passar porques.

tussols. Aquests tussols dividien el bancal en diferents porques. Es feien per distribuir els bancals en porcions d'una mateixa amplada per tal que els sembradors tinguessin punts de referència per saber per on havien de passar, per distribuir bé la feina i per poder saber el tros de terra on s'havia llençat el gra. Si hi havia herbes altes o sisques, es podia passar porques plantant un ramet d'herba en lloc de fer un munt de terra.

Sembrar

La sembra consistia a escampar el gra, a mà, pel damunt de la terra. Els sembradors es penjaven un cabàs a l'espatlla, amb un sogall o un vencill, i l'aguantaven amb una mà a la nansa . Amb l'altra mà llençaven el gra damunt del bancal. A Artesa el blat, l'ordi, la civada i el sègol (sègol), se sembraven de la mateixa manera, tot i que de sègol, a Artesa se'n sembrava molt poc. S'acostumava a llençar una quartera (seixanta quilos) de llavors per jornal.

Sembrar.

Sembrar.

Passar el rascle

Quan ja s'havia llençat el gra, s'enganyava la mula al rascle. El rascle era com una graella molt grossa, d'un metre i mig a dos, segons fos per un animal sol o per un parell. A sota hi havia quatre fileres de pues de ferro intercalades. Si convenia s'hi posava una pedra grossa lligada a sobre perquè fes més pressió i es rasclejava per colgar la llavor. Antigament s'utilitzava un senzill lligat de rames amb algun pes damunt. En altres llocs el rascle se substituïa per uns aladres de sembrar de pollegana o de parell, segons es fes amb un o dos animals.

Passar el rascle.

Postejar

La darrera tasca de la sementera era el postejar. Consistia a passar una post o fusta plana i llarga enganxada a l'animal per tal de desfer bé els terrossos i deixar la terra ben tancada, emparellada, plana i uniforme per poder segar al seu moment sense dificultats. Per tal que la post de fusta fes més pressió el pagès es podia posar al damunt. A aquesta post de fusta en altres llocs se'n deia taula de sembrar. Si la terra era molt humida, per no fer crosta, no es postejava, però s'hi havia de passar la curra a finals d'hivern.

Postejar.

Enregistrament de les tasques de sembrar.

DOMUS I DOMINI TERMES I BALNEARIS

Miquel Carreia Castellví

Ara que han arribat els primers freds, i és un constant canviar de jaqueta, si ara hi ha la boira, si sembla que s'ha girat vent o si avui tenim dia assolellat, m'he trobat a la butxaca d'una d'aquestes jaquetes del canvi ... un full que anunciava els horaris dels Banys Termals El Safareig de Caldes de Montbui. Amb el paper ha vingut el record d'una visita en aquest poble termal, que va ser una perfecta excusa per a sortir un matí de diumenge del passat octubre. Reconec ara que això del termalisme i les aigües calentes, sempre m'havia semblat com un petit miracle, i també un petit misteri, perquè les coses clares: no he esta mai hoste en un balneari.

I mira que he estat prop d'algun d'ells, i m'he passejat per entre fonts vaporoses i jardins deliciosos; però no, no m'he hostatjat mai en un balneari. Recordo ara un pont de la Puríssima (nomenar-lo de la Constitució ho trobo un xic forçat, potser és que no han passat encara prou anys) visitant els jardins del Balneari de Caldes de Boí, el meu balneari més proper, el que mig he conegut, tot i que només de passejar-hi per fora. Era cap a la tarda, i la vall queda al desembre a l'ombra aviat, i amb el fred, els brolladors d'aigua calenta ràpidament presentaven vapor ... La fosca que avançava, l'edifici tot tancat i barrat, els vapors, un fred de mil dimonis ... tot plegat feia que no m'hi sentís gens còmode. Per tot arreu se m'apareixia Jack Nicholson amb la destrat, com en la pel·lícula. Ara que si parlem d'esgarrifances ... penso en el Balneari de Benasc, que queda al camí que duu fins a l'Hospital de Benasc, allà dalt de tot del Pirineu; un casolot fosc i llòbrec a l'hivern, també tancat i barrat. Algú em contà fa molt temps que hi havien fet nit de manera il·legal un o dos dies d'hivern; no devien haver vist la pel·lícula, perquè si no no s'hi haguessin atrevit.

La vila de Caldes de Montbui que jo vaig visitar, no té res de llòbrec, i es coneix de seguida que molta de la vida que s'ensuma en els carrers principals l'ha dut el negoci del termalisme. Dos grans hotels una mica "demodées" en són el paradigma, tot i que l'hostaleria hi floreix arreu. I a banda d'aquests dos hotels balneari, hi ha banys com els del paper del començament: entres amb la teva bossa de bany, i tens una remullada calentona guaitant cap a la Riera de Caldes i els horts del poble; de luxe. Suposo que el mateix deu ser Caldes de Malavella, vells hotels, molta hostaleria, museu del termalisme i runes romanes. Segur que ja deu existir un producte turístic com

a ruta termal, com també existeix una marca Catalunya Termal, que aplega els principals pobles termals del país. Si em permeteu jo us proposaré la meva ruta, una mica diferent, menys elegant, però més secreta. El primer és el balneari de Rocallaura; sí que potser ara ja sigui un balneari modern, amb spa i multiteràpia, però un passeig fins allà valdrà la pena, més si us atureu a Vallbona a respirar Císter. El segon es com un enigma. Des de Valls cap a Lleida pel Coll de l'Illa es voreja el poble de Fontscaldes; per què té aquest nom? Hi ha brolladors medicinals també allí? Potser la resposta us decebrà, però haureu pujat dalt de tot del Coll, i segur, segur que hi haureu parat a contemplar les vistes. La darrera ja és la descoberta d'un racó secret a la Terra Alta: el santuari de La Fontcalda, entre Prat del Comte i Gandesa. Diuen que o bé s'hi ha d'anar el primer diumenge de maig, amb la romeria, o bé esperar-vos al juny o juliol i dur la tovallola i el banyador. Si sou, però, dels intrèpids hi podeu arribar amb bicicleta per l'encantadora via verda del Baix Ebre, i ja serà una visita de record inesborrable. Així que amb l'excusa del termalisme, o de seguir-ne una mica el rastre ... visitarem un país diferent.

EL PEIX GROS ES MENJA EL PETIT SOBRE EL PATRÓ D'ARTESA

Adolf Costafreda Castillo

No sé si amb aquest títol embolicaré encara més la troca, espero que no.

Del que volia parlar és del fet que sovint, en aquesta mateixa revista, he llegit que el patró d'Artesa és sant Ramon (sant Ramon Nonat) i no sé el perquè d'aquesta confusió encara que em penso que podria ser perquè durant una anys, la data de la festa major d'Artesa es va fer el dia de sant Ramon. A Artesa de Lleida, la Festa Major ja fa ben a prop de 50 anys que no se celebra el dia que tocava, o sigui, el dia 8 de maig.

Quant dic el dia que tocava, vull dir la festa major de sant Miquel Arcàngel, perquè de festes major a Artesa, abans de 1968 se'n feia tres.

La primera es feia el dia 2 i 3 de febrer (la Candelera i sant Blai), la segona el dia 8 i 9 de maig (sant Miquel Arcàngel i sant Gregori) i la tercera el dia 15, 16 i 17 d'agost (l'Assumpció de la Mare de Déu i sant Roc i el dia del Gos). En aquesta festa major hi cal un aclariment. Antigament només es feia dos dies de festa i el tercer, que en deien "el dia del gos" (suposadament dedicat al Gos que la imatge de sant Roc porta als peus) només es feia festa a la tarda, cap al tard: era una mitja festa d'entreteniment on, a la tarda, es feia tota mena de jocs tant per grans com per petits; curses de sacs, trencar l'olla, abastar un pollastre dalt d'un pal ensabonat... Un dels jocs que tenia més èxit era el d'agafar una síndria dins d'una gran tina d'aigua, els participants havien d'anar muntats en someres amb l'albarda sense ventrera per la qual cosa era molt difícil agafar la síndria sense caure dins la tina. Del meu record, però, que tot això ja no es feia, el tercer dia era un dia tot sencer de festa major.

Als anys seixanta del segle passat, les festes majors van entrar en decadència, ja s'havien posat de moda les discoteques i com que ja començava a haver-hi molts cotxes el jovent va començar també a marxar del poble a fer festa a fora. Per remeiar una mica aquesta manca d'interès dels joves per les festes major, als de l'Ajuntament els va semblar una bona idea suprimir les tres festes majors tradicionals per fer-ne només una, "una de bona" en una data que no fes nosa per la recol·lecció de cap tipus de fruita i així ho van fer. La nova festa major, doncs, seria el 29 de setembre, sant Miquel. L'any 1980 la festa major es va tornar a caviar de data, ara es faria el 31 d'agost, per sant Ramon Nonat. I ara, des de fa uns quan anys, es fa el primer cap de setmana de juliol Com podeu veure, la nostra, és una festa major molt moguda.

La festa del nostre prior, des de temps antics,

sempre s'havia celebrat el 8 de maig i no el 29 de setembre. Sant Miquel Arcàngel de dues dates per festejar-lo, el 8 de maig, com ja he deixat dit i el 29 de setembre. No sé el perquè, els antics artesencs van escollir el 8 de maig. Ara amb el canvi, quan parlem de sant Miquel sempre pensem amb el 29 de setembre i no amb el 8 de maig i, fins i tot la Llar de Jubilats que té l'Arcàngel sant Miquel per partó, el festeja el 29 de setembre i no el 8 de maig. És allò que deia el títol d'aquest article: El peix gros es menja el petit, o dit d'una altra manera: si Lleida celebra sant Miquel el 29 de setembre, què hem de fer nosaltres per no ser menys?.

Quan parlava de la data de les diferents festes majors hi posava dos dies, per exemple, la Candelera i sant Blai, per la Candelera, a la missa major es repartien candeles a tothom i a l'endemà, sant Blai, tothom anava a beneir coses de menjar, tant per les persones com pel animals. El dia 8 de maig, sant Miquel, era la festa major més lluïda per les bones orquestres que es llogaven i a l'endemà, sant Gregori, pel dematí es feia una concorreguda processor, amb les banderes al davant i amb l'orquestra llogada com acompanyament que anava des de l'església fins a l'era del Jové (l'era del Jové era al cap d'amunt del carrer de la Rabal on avui hi ha les cases i patis de ca la "Guinelda"); ja tothom a l'era es passava a la benedicció del terme (això que en termes populars se'n deia "matar la cuca"). Per la Festa Major d'agost no hi cal cap més comentari. Tot això per deixar clar que el patró d'Artesa és sant Miquel Arcàngel i la seua festa era el 8 de maig. Gràcies.

Processó baixant pel carrer del Castell.

CEGA, SORDA I MUDA

Roger Gil Barberà

Cega, sorda i muda. Aquest lema, que bé podria semblar una cançó de finals dels 90 de la Shakira, s'ajusta bastant bé a la idea de justícia espanyola. Avui dia, pensar que la legalitat estatal és justa i imparcial després de l'empresonament dels titellaires a Madrid, la suspensió de la llei de pobresa energètica o les imputacions del 9-N, és simplement demencial.

El quid de la qüestió és que l'ombra de la corrupció plana sobre la justícia des de principis de la democràcia. Un dels casos de més dubtosa legitimitat és el de José Barrionuevo, Ministre d'Interior socialista durant les dues primeres legislatures de Felipe González. El mateix Barrionuevo va ser condemnat l'any 1998 a deu

deu anys a l'ombra, el popular va indultar el seu homònim 3 mesos després que entrés a la presó. Algú pot pensar que el cas de José Barrionuevo és l'excepció de la regla; però res més lluny de la realitat. Una breu mirada al passat serveix per veure que la justícia ha estat quelcom més que cega, sorda i muda. Al 2009, el secretari general de la federació sindical basca LAB (Langile Abertzaalen Batzordeak) havia estat condemnat a passar 7 anys a la trena per voler fundar un partit que, a dia d'avui, té representació en més de 100 municipis. L'any 2010, el diari basc *Egunkaria* es va tancar sense sentència judicial acusat de pertànyer a ETA, inculpció que anys més tard seria descartada per la pròpia Audiència Nacional. Dos anys després, al 2012, el Tribunal Europeu dels Drets Humans va condemnar l'estat espanyol a pagar 24.000 € a Otamendi, periodista de mateix diari *Egunkaria*, per no haver investigat les tortures que suposadament havia patit. Per acabar, feu-vos una pregunta: ¿Quants militars creieu que han comparegut davant de la justícia per respondre sobre els crims de la dictadura? La resposta és tan trista com senzilla: zero. Actualment, divuit anys després de la condemna de José Barrionuevo, l'ara exministre segueix cobrant 2000 €/mes en qualitat d'exdiputat. El poder judicial és una peça indispensable per a la salut democràtica d'un país, però una justícia com l'espanyola, cega, sorda i muda, aboca la població cap a una inevitable venjança; perquè una cosa sí que és clara: si l'Estat no ofereix justícia, l'única alternativa que li queda al poble és la venjança.

Felipe González i José Barrionuevo.

anys de presó per pertànyer a l'esquadró de la mort dels 80 denominat Grupo Antiterroristas de Liberación, més conegut com els GAL. El més curiós és que, tot i que Barrionuevo va ser acusat de crim d'estat, el ministre contractava mercenaris portuguesos perquè atemptessin contra ETA, evidentment, tot pagat amb diner públic. Tant sols va passar tres mesos entre reixes. Interessant, oi? Doncs encara és més interessant que qui va condemnar l'exministre va ser un company seu de partit: en aquell temps un joveníssim Baltasar Garzón, que casualment seria inhabilitat anys més tard pel Tribunal Constitucional fins al 2023 per lluitar contra la corrupció en el cas Gürtel. La quadratura del cercle del cas Barrionuevo la remataria José María Aznar. Després de guanyar les eleccions del 1996 i, òbviament, després que Barrionuevo fos sentenciat a passar els següents

JOAQUIM TOLÓS MICHAVILA

UN SUPERVIVENT DE LA LLEVA DEL BIBERÓ

Felip Gallart i Josep Gallart

En Joaquim Tolós Michavilla a Artesa era conegut com el Joaquim del Morrut. Molts encara el recordem a la botiga de cal Morrut, que llavors feia d'estanc i de farmaciola (duia medicaments per encàrrec) i com a dependent de la farmàcia Sangenís de Lleida. Un home més aviat seriós i de tracte exquisit, molt amable i servicial. Pocs saben, però, la seva terrible aventura durant la nostra Guerra Civil. Pocs saben que en Joaquim Tolós, als seus 96 anys repicats, és un dels darrers representants de la "Lleva del Biberó", nom amb què es coneixen les lleves republicanes de 1938 i 1939 durant l'ocupació franquista de Catalunya. En total van ser cridats a files un total d'uns trenta mil nois, primerament per cobrir tasques auxiliars, però ben aviat van participar en el front de guerra.

Reclutament

En Joaquim Tolós va néixer a l'Aldea l'1 de febrer de 1920. L'any 1938 vivia en una caseta de camp, ja que casa seva havia quedat destrossada en els bombardejos de l'aviació nacional. Les forces d'Enrique Lister van passar el riu i es van quedar

a l'Aldea. El Joaquim només tenia 17 anys i ja el van reclutar a la 11ena divisió/Lister, 100 Brigada Mixta. Mancaven encara uns mesos perquè a finals d'abril d'aquell mateix any, Manuel Azaña donés l'ordre de mobilitzar les lleves dels nascuts els anys 1921 i 1922, que després es conegueren com les Lleves del Biberó, per la joventut dels seus integrants.

El Front del Segre

Al març l'exèrcit franquista havia trencat la línia republicana al front d'Aragó. A primers d'abril entraven al territori català. Lleida queia el 4 d'abril de 1938 i poc després queien també Balaguer, Camarasa i Tremp. El front s'estabilitzava als rius Segre i Ebre. La línia del Segre era la més llarga i la més crucial per a la defensa de la Catalunya republicana. La seva divisió va ser enviada a Os de Balaguer, on hi havia un cap de pont nacional, per veure si els podien fer recular. Aquella va ser la primera experiència de guerra. No tenia cap tipus de preparació i les primeres nits com a soldat havia de dormir amb una corda lligada del seu peu a la del sergent pel temor que no s'escapés.

Va arribar l'aviació italiana i, tot i que no hi va haver gaires ferits, els van matar les mules.

La Batalla de l'Ebre

Amb tota la divisió es va retirar cap al Perelló, en una carretera que anava a l'Ebre. En un camp propi a un barranc feien instrucció. Dormien sota les oliveres. Eren els mesos de maig i juny. L'exèrcit republicà preparava l'ofensiva per travessar l'Ebre. Començava la batalla més terrible, cruenta i decisiva de la Guerra Civil. Va ser un dels primers soldats a passar l'Ebre. El va passar a l'alçada de Miravet, amb la Divisió que comandava Enrique Lister,. Era el 25 de juliol de 1938. Des del castell templer els van disparar. Molta gent va caure. Molts ferits i molts morts. La seva brigada no va entrar al poble, ja que de fet era la 9a. l'encarregada de prendre el castell. A uns quilòmetres de Pinell de Brai va entrar en una casa i va demanar aigua i aquella bona gent n'hi van donar amb un càntir. Van passar de llarg fins que van arribar a la serra de Pàndols. Se'ls va fer de nit i van dormir en unes roques que els protegien. L'endemà li van dur una manta. D'allí els van obligar a anar a Bot, destacat en un barranc amb unes metralladores russes amb rodetes que se'ls havien inutilitzat. Van recular altre cop fins a Pàndols i van pujar fins a la cota

Joaquim Tolós explicant les seves vivències..

705, també coneguda com a Punta Alta, que era una posició clau per dominar els sistema muntanyós de la Serra de Pàndols. Altre cop la batalla. Era finals de juliol de 1938. Destacat rere unes roques amb bombes a la mà. La topada va ser terrible. La 4a de Navarra, la millor unitat de Franco, els disparava des de la seva posició. Ells pujaven i volien ocupar la posició franquista. Van tenir moltes baixes. Van aguantar fins al 12 d'agost, quan els va rellevar una brigada d'Extremadura, que no va poder ocupar la posició dels de Navarra. A Pàndols hi quedaven les forces del Campesino i les Brigades Internacional. A ells els van dur a Gandesa, on hi van estar dos o tres dies, i a la nit els van donar l'ordre d'ocupar altre cop la posició que havien perdut.

Van anar cap a l'ermita de Santa Magdalena, a la mateixa serra de Pàndols. Els del seu batalló van ocupar un punt on hi havia legionaris. A la darrera posició hi havia unes metralladores i els van metrallar. Al Joaquim el van ferir al genoll i com va poder va baixar dos o tres quilòmetres fins a l'ambulància. Amb aquest vehicle va passar per Mora i el van dur a El Perelló. Una mica abans d'arribar al poble hi havia un hospital estranger que tenia una màquina de raigs X portàtil. Li van fer una radiografia i li van dir que havia estat de sort: la bala li havia fet una ferida neta, tal com havia entrat havia sortit i no havia tocat l'os. El van dur a Cambrils, a l'hospital de guerra. Entre quatre noies el van posar en una banyera, el van dutxar, el van vestir i altre cop amb l'ambulància va fer cap a l'hospital de guerra de Figueres. Quasi tots els ferits eren soldats del Líster. Allí hi va ser un mes i mig convalescent.

A primers d'octubre li van donar l'alta i el van destinar a la mateixa unitat. El van dur a Cambrils, al parc Samà. A la nit va passar l'Ebre i el van destinar a la Comandància de l'Estat Major de la 1a. Divisió, Brigada 100. Li van dir que era l'únic que havia tornat de Pàndols. La seva missió era fer d'enllaç. Anava d'un batalló a l'altre a dur i a rebre correspondència, comunicats i documents de guerra. El 30 d'octubre tenia lloc la darrera ofensiva dels nacionals, que avançaven per la plana del riu fins a Mora d'Ebre. A primers de novembre les tropes nacionals ocupaven Miravet, Mora d'Ebre, la Fatarella i el dia 16 entraven a Riba-roja. Els comandaments republicans van decidir que havien de retirar-se. Van creuar Flix en sentit invers i van volar el pont de ferro. La batalla s'havia acabat.

El final de la Guerra: la trista retirada.

Una nit de novembre de 1938, amb uns quants oficials de l'Estat Major del Líster, el Joaquim va passar l'Ebre amb una barca. Van fer cap a El Perelló. I a El Perelló amb un camió altre cop cap a Cambrils. Als que es van quedar els van dur cap a Lleida i en un poble, que no recorda el

seu nom, van descansar fins a la vigília de Nadal del 38, quan els van pujar en un camió i els van descarregar a Aspa. El italians ja havien passat l'Ebre per Mequinensa. Una columna venia per Lleida per copar-los. A les Borges ja hi havia els nacionals. Els italians duien artilleria automàtica.

Joaquim Tolós de soldat..

A finals de desembre van passar per Artesa de Lleida, pels afores de la Carrerada i seguint la via van anar fins a Juneda. De retirada per Juneda fins a Sabadell, en un poble tocant al riu el van ferir al turmell. Va voler entrar en una casa a demanar un rosegó de pa. Però van sortir tropes mores i el van ferir al turmell amb la metralla d'una bomba de mà. Va poder fugir sol per un camp de vinya i al riu va trobar un destacament i amb una barca el van passar cap a Sabadell. A l'hospital li van treure la metralla, el van curar i el van portar a Sarrià, Barcelona. Mai no havia estat a la capital de Catalunya. Amb dos o tres que coneixien la gran capital van anar cap a la plaça de la Universitat i va seure en un portal. No es podia aixecar. Les tropes de Franco entraven amb trompetes i timbals. Era el 26 de gener de 1939.

Els nacionals

Dos oficials nacionals el van agafar i el van dur al carrer Tallers, on hi havia un hospital. El van dutxar, curar i vestir i al quart dia va entrar un cap per si hi havia algun ferit roig. Només hi era ell. Li van dir que era un presoner de guerra, presoner de guerra

El van destinar a un camp de presoners de Barbastre. Allí li va canviar la sort (no la del país, però sí la seva). Li van donar un plat i al moment que li donaven es va trobar amb un noi d'Amposta, sergent de cuina, que el va ajudar molt. Sortosament li va arribar un aval de Sevilla, de la seva tia Esther. Tot i que la ferida al turmell no estava curada, el van enviar a la Caixa de Reclutes d'Osca. Un tinent metge de Traiguera el va acollir durant tres mesos i va fer d'ajudant metge. Va estar bé. El van vestir de soldat de Franco i el van enviar a Algesires.

A
l'Àfrica

I van destinar a Ceuta, on hi va servir durant uns anys. Amb un furgó el van deixar a la base Aèria de Tetuan. Va dir que havia estudiat. L'oficial metge se'l va emportar com ajudant. Li van donar el títol de practicant, però amb l'advertència que no li serviria a Espanya. Posava injeccions, donava medicaments, etc.

i el comandant metge, ni ningú mai no el va cridar pel seu nom. Sempre li deien el catalán. Un dia el comandant metge el va enviar a preguntar pel comandant Salva. Aquest li va preguntar de quina part era. En dir-li que era de l'Aldea, el comandant li va dir que ell l'havia bombardejat i que l'havia arrasat. Potser per remordiments, però el cert és que el dia que va marxar li va donar dos bitllets de 100 pessetes.

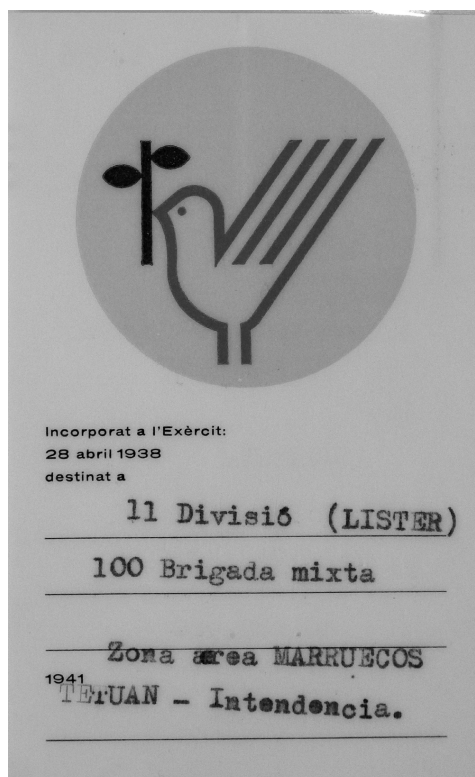
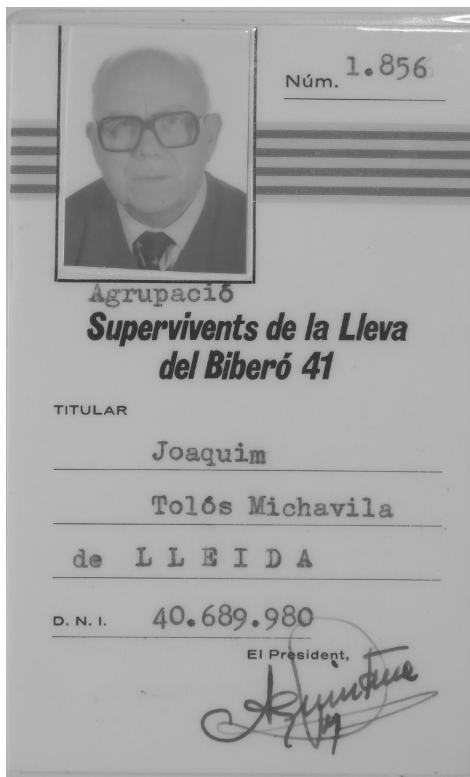
Un dia un comandant alt com un pi i ben arreglat va a estar mitja hora parlant amb el seu comandant metge. Una expedició havia de sortir per ocupar Tànger i ell hi havia d'anar de practicant. Era un secret i no ho podia revelar a ningú. A Tànger el van destinar a correus: a buscar ordres, cartes d'oficials i correspondència militar. En una plaça va a veure televisors, ràdios i altres objectes que mai no havia vist. No s'ho va passar malament del tot. Van passar 7 o 8 mesos fins que va tornar a Tetuan, a la base aèria. I com no era voluntari, ni de quinta, al final el van enviar al camp d'aviació que tenia més prop de casa: a la base aèria de Reus.

R
etorn a Catalunya

la base aèria de Reus no el van voler, la certificació de practicant no els valia. I el van dur al camp d'aviació d'Alfés com a soldat nacional. Era el 3 de gener de 1943. Amb una boira i un fred que pelava. Al camp d'aviació no hi havia cap avió, ni hangars. Només uns barracons de fusta on el fred entrava per tot arreu. Eren allí un 40 o 50 soldats. Poc menjar i molt de fred. Com sabia de lletra el comandant el va nomenar cap de l'oficina, feia els comunicats. Els subministres els anaven a buscar a Saragossa amb un furgó. Artesa de Lleida era molt a prop del camp d'aviació d'Alfés. Era un poble sense nois, sense joventut, molts havien mort al front, altres estaven empresonats o, com ell, completaven el servei militar. Allí va conèixer la Teodora Oró. Es van enamorar i van començar a festejar.

El 1945 el van llicenciar. Ja feia gairebé 8 anys que havia sortit de casa per fer la guerra: vuit anys. Va estar 3 o 4 dies a Artesa i cap a Camarles (els seus pares vivien a Camarles, perquè com ja hem dit més amunt, l'Aldea l'havien destruït i els nacionals i els havia caigut casa). Va tornar a Artesa per fer-se càrrec de l'estanc i de la botiga de cal Morrut. Es va casar. Va tenir una filla, l'Esther. Treballava a la farmàcia Sangenis. La seva dona duia la botiga, l'estanc i la farmaciola. La postguerra va ser dura, molt dura. Cada dia pujava i baixava amb el Sangenis, fins que es va comprar un 600 i ja va poder anar sol a Lleida a treballar a la farmàcia. Va treballar molt. I va viure molts anys al nostre poble com un artesenc més.

La seva és la història d'un supervivent de la Lleva del Biberó. Un home que va patir les terribles batalles del Segre i de l'Ebre, les més cruentes de la Guerra Civil i que va poder sobreviure. Un supervivent dels camps de presoners, del servei militar obligat dels nacionals, de la derrotada i de la trista postguerra. Un home que va veure trencada la seva joventut pel gran trauma de la guerra, una persona que, malgrat tot, s'ha fet gran sense rancúnies. Una bona persona. Així ho va voler explicar per a totes les artesenesques i artesencs. Així us ho trametem nosaltres.

Carnet que l'acredita com a supervivent de la Lleva del Biveró.

LA DIABETIS

M. Àngels Curcó Ribelles

Dins del Programa de formació sanitària a la gent gran sobre el bon ús dels medicaments, en què participa la Farmàcia d'Artesa de Lleida, aquest any es va fer al casal de jubilats una xerrada sobre la diabetis.

Conferència sobre la diabetis a la LLar de Jubilats..

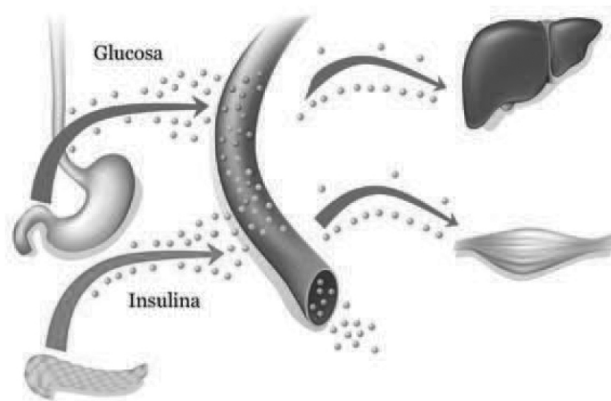
Què és la diabetis?

És una malaltia crònica que es manifesta per uns nivells de glucosa en sang per sobre dels límits normals de forma mantinguda (hiperglucèmia). El seu nom científic és **diabetis mellitus**. La glucosa és un sucre que prové dels aliments que mengem, circula per la sang i és utilitzada per les cèl·lules de l'organisme com a font d'energia.

El pàncrees és la glàndula que produeix una hormona anomenada insulina. La insulina és l'encarregada d'ajudar la glucosa a arribar a les cèl·lules

Si el **pàncrees** no produeix insulina, la glucosa, en lloc de penetrar a les cèl·lules es queda a la sang (**hiperglucèmia i glucosúria**). Els nivells alts de glucosa en sang donen lloc a les complicacions agudes i/o cròniques de la diabetis.

És una malaltia freqüent a tot el món, sobretot en països industrialitzats que afecta als dos sexes i a totes les races. A Catalunya, la prevalença de diabetis és del 10% en majors de 30 anys.

Tipus de diabetis

DIABETIS MELLITUS DE TIPUS 1

- Pot aparèixer a la infància, l'adolescència i la joventut, d'una manera brusca, i cal tractar-la des del moment en què es diagnostica.
- Presenta una ràpida i progressiva pèrdua de la capacitat del pàncrees per produir insulina.
- Requereix el tractament amb insulina; s'anomena insulíndependent.

DIABETIS MELLITUS DE TIPUS 2

- Acostuma a manifestar-se de forma progressiva a partir dels 40 anys.
- Va lligada a un mal aprofitament de la insulina i associada sovint a l'obesitat, sedentarisme, hipertensió arterial o alteracions dels greixos a la sang.
- Està condicionada pels antecedents familiars.
- No acostuma a necessitar insulina en una primera fase.

Altres tipus de diabetis: DIABETIS SECUNDÀRIA

L'acumulació de glucosa en sang es produeix com a conseqüència d'una malaltia o un tractament medicamentós.

Un cop desapareguda la causa, es pot recuperar la normalitat.

DIABETIS GESTACIONAL

Fa referència a les alteracions del nivell de glucosa a la sang que una dona pot patir pel fet d'estar embarassada.

Com es diagnostica la diabetis?

S'han de determinar els nivells de glucosa en sang, en dejú i després de les menjades i també un altre paràmetre anomenat hemoglobina glicosilada.

.- En dejú (8 hores sense menjar res) i dues determinacions en dies diferents: valors majors de 126 mg/dl.

.- Sense dejú i confirmant després els valors en dejú, valors majors de 200 mg/dl.

.- Hemoglobina glicosilada: mostra els valors de glucosa en sang dels darrers 2-3 mesos, valors majors de 6.5%.

Amb aquests valors, el metge després confirmarà el diagnòstic.

Complicacions de la diabetis

Les complicacions agudes poden ser per un descens excessiu de la glucosa a la sang (hipoglucèmia) i es manifesta amb més o menys intensitat, amb mareig, desorientació, sudoració, tremolor, debilitat intensa, fins i tot convulsions i pèrdua de consciència. Les causes poden ser excés d'insulina o de medicaments hipoglucemians orals, alimentació insuficient -sobretot de fècules-, retards en la ingesta o activitat física excessiva.

L'altre extrem seria la cetoacidosis que és la manifestació clínica d'un excés de glucosa a la sang.

Pot provocar vòmit, deshidratació, respiració profunda panteixant i confusió i el grau més intens d'aquesta complicació és el coma diabètic, que pot arribar a ser molt greu.

Les causes poden ser una deficient administració d'insulina, una malaltia afegida (infecció, traumatisme, intervenció quirúrgica, etc.) o un excés en la dieta molt important.

Les complicacions cròniques poden aparèixer al cap dels anys i poden afectar els òrgans vitals: risc d'accidents vasculars cerebrals i infart de miocardi (deguts a l'envelliment precoç de les grans artèries), risc de perdre la visió (retinopatia diabètica), risc d'insuficiència renal crònica (nefropatia diabètica), trastorns de la sensibilitat (especialment cames i peus) i de la potència sexual en l'home i alteracions del sistema immunitari.

Es poden veure afectats, els ulls, la boca, el cor, el cervell i els ronyons.

Totes aquestes complicacions es poden prevenir o retardar amb un bon autocontrol de la malaltia fent un estil de vida saludable i, si cal, amb el tractament farmacològic.

Consells bàsics pel control de la diabetis

.- Controlar el pes.

.- Seguir una alimentació equilibrada: dieta mediterrànea rica en verdura, fruita, peix, llegums, oli d'oliva i fruits secs. Controleu la quantitat dels aliments que contenen hidrats de carboni (pa, patates, arròs, pasta, llegums, fruita, làctics, etc.) Vigileu el consum d'hidrats de carboni d'absorció ràpida (sucre de sucrera, etc.) Modereu el consum de greixos saturats. Prioritzeu el consum d'aliments rics en fibra i disminuiu el consum de sal.

.- Moderar el consum de sucres: es pot substituir el sucre per edulcorants com la sacarina, l'aspartam, l'estevia, etc.

.- Fer activitat física regularment: millor 2 hores després dels àpats per evitar hipoglucèmies.

.- Reduir el consum d'alcohol: pot donar hipoglucèmia.

.- Deixar de fumar: el tabac és també un factor de risc cardiovascular, com la diabetis.

Tots aquests hàbits saludables ajudaran a un bon control de la malaltia, però és molt important també utilitzar els medicaments prescrits pel metge correctament. El tractament farmacològic ha d'anar sempre acompanyat dels hàbits saludables.

Conferència sobre la diabetis a la LLar de Jubilats.

EL BESTIARI DE PERAMOLA

Josep Espunyes Esteve

Nota: Curiosament, dues poblacions ponentines, Artesa de Lleida i Peramola, tenen el griu en el seu bestiar. Aquesta és la raó que ens mou a reproduir, en aquest número de La Femosa, l'article que l'escriptor Josep Espunyes va publicar al butlletí informatiu Actualitat Segre Rialb, núm. 3, febrer-agost 2016.

El griu, o grifó, és una criatura mitològica que ja trobem en dibuixos i gravats de les antigues cultures egípcia i persa, uns 5.000 anys enrere. El cap i les potes davanteres del griu són d'àliga, amb unes urpes com a garfis i un bec punxegut, amb les ales esteses, mentre que la cua i les potes del darrere són de lleó, poderosament musculades. En la seva figura hi conflueixen, doncs, tant les extraordinàries facultats del lleó, el rei dels animals terrestres, com les de l'àliga, el més majestuós dels moixons. Tot i que era considerat un animal ferotge i perillós, també el tenien per noble.

En la representació de figures que algunes famílies es van posar als escuts cap allà al segle XII, a fi de ser identificades en les batalles i en les justes, una d'aquestes figures va ser el griu. A Catalunya, una de les famílies que va prendre el griu com a distintiu van ser els Brull o Desbrull, castlans del castell del Brull (Osona).

I precisament va ser un Desbrull qui va portar el griu a Peramola. Sobre l'any 1430, quan mor sense descendència directa el baró Bernat Guillem de Peramola, vidu de Francesca de Llobera, hereta la baronia de Peramola Guillem Ramon Desbrull i de Peramola, fill d'una germana de Bernat Guillem de Peramola casada amb Ramon Desbrull, senyor de Preixens (Noguera). Arran d'aquest fet, els

Desbrull de Peramola no tardaran a tenir un escut nou, propi. Deixen a part l'escut dels Peramola, ogival i amb una mola al mig, i el nou el fan quadrilong quarterat: al segon quarter hi deixen la mola dels Peramola, dels quals són descendents per família; al tercer, un mont florinat acabat en forma de cap de flor de lis?, i al primer i al quart hi estampen un griu rampant, el distintiu dels Desbrull. Els dos escuts, tant el dels Peramola com el dels Desbrull, encara els podem veure avui, esculpits en pedra, a l'església parroquial de Sant Miquel Arcàngel. Aquest griu, "lo griu de Peramola", és obra de Xavier Basté i Nona Umbert. El crearen a petició d'una peramolina que vol conservar l'anonimat, il·lusionada a regalar-lo a la vila de Peramola perquè en endavant una figura de bestiar acompanyi les sortides dels gegants i els nans peramolins en les festes assenyalades. La música del "Ball del Griu de Peramola" ha estat composta per Miquel Bonillo, músic i compositor, i la coreografia del ball és una creació de Pere Cuadrenc.

El Griu de Peramola (Foto: Àngels Navarro).

L'ARTICLE QUE VOLEM COMENTAR: GOSSOS I RESPONSABILITAT

Ens va alegrar que algú opinés sobre animals de companyia, encara que fos per llegir la papereta a la gent que no està complint amb el deure de respectar el son del veïnat o la neteja dels carrers en aquest cas, deixant els excrements on el punt de gravetat natural els ha dipositat i sense que al propietari li canviï el color de la cara.

Sobre el primer punt: el descans del veïnat de seguida ens va venir a la memòria els anys en què els animals campaven pels carrers mesos i fins i tot, anys. En temps de l'alcalde Josep Drudis, abans de tenir l'espai d'acollida, feien venir la "Perrera de Lleida" que els intentava de caçar amb llaços, però era curiós perquè la majoria de vegades havien de marxar sense aconseguir trobar-ne cap. L'Alternativa va argumentar que ja que s'havia de pagar per què no es portaven a una protectora pel mateix preu i així els conservarien la vida i els podrien donar en adopció. En aquells anys, abans de la Llei de Protecció del 2008, que per primera vegada prohibia l'eutanàsia als centres d'acollida, quan un animal entrava a la gossera, durava com a molt quinze dies, passats els quals si ningú no el reclamava com a propietari o el volia adoptar, s'eutanasiava i punt. Ara ens queixem, no sense raó, però aquells anys eren anys negres pels animals; encara n'hi havia més d'abandonats i perduts i en unes condicions deplorables d'higiene i salut. Aquell mateix any que la gossera de Lleida va aparèixer per Artesa i no en va poder agafar cap, van venir, a la setmana següent, voluntàries

de la Protectora **Amics dels Animals** i en van carregar trenta en dos viatges amb un quatre per quatre. Va ser increïble. Simplement es van deixar agafar sense problema. Sens dubte la intuïció els deia que no havien de témer res. Es movien per la zona de la Panificadora i l'alcaldia havia rebut queixes de pagesos que anaven amb el tractor i els animals els empaitaven bordant. Finalment cap al 2005, en temps de l'alcalde Ricard Pons, se'ns va permetre utilitzar l'escorxador en desús per aplegar-los-hi, llavors érem nosaltres qui els donàvem en adopció. Fins aquest moment què passava pels carrers? S'ajuntaven els abandonats o perduts amb els dels propietaris que els deixaven "lliures" i en podies veure grups de tres o quatre de diferents mides que anaven vagant d'un lloc a l'altre. Naturalment embrutaven la via pública, prenien l'entrepà de la canalla en sortir d'escola, estripaven les bosses d'escombraries i, sobretot, a les nits d'estiu, començaven un concert de lladrucs i udols que acompanyava els roncs dels qui podien dormir, els altres comptaven estrelles i les queixes a l'ajuntament se succeïen. Què passà un cop es posà en marxa la Protectora municipal? Paral·lelament al fet d'acollir els perduts o abandonats, l'ajuntament dictà una normativa que no permetia deixar solts els animals de propietari de manera que, en poc temps, s'esfumaren dels carrers i places i amb ells gairebé totes les molèsties que ocasionaven, alhora que augmentava la seva seguretat en diferents aspectes: risc de morir atropellats, de barallar-se amb altres, de quedar prenyades les gosses...Com

diu la dita "*la unió fa la força*" i en poc temps la millora fou evident. Però no va ser fàcil que tothom ho entengués a la primera i hi hagué casos, sobretot d'animals de mida petita, que als amos els costà de complir la disposició. De fet alguns d'ells, dissortadament, van morir atropellats. Avui, malgrat la millora, encara hi ha molèsties totalment evitables i que parlen de la nostra irresponsabilitat, com deia l'article de l'Alfons Durany . Hi ha zones del poble que, entrada la nit o a primera hora del matí, deixen solts els seus animals perquè vagin a defecar al carrer i així no els cal treure a passejar. Altres, malgrat que els treuen a passejar, no pleguen les caques, altres els deixen o els fan criar i després endossen els cadells a qui sigui; animals que tard o d'hora es tornaran a reproduir omplint les protectores i centres d'acollida o CAAC'S i generant unes molèsties i despesa públiques importants. Això a "grosso modo" i sense filar prim. L'Alfons al seu article busca arguments per fer entendre que cal plegar els excrements i que els lladrucs dels animals molesten a la nit quan un vol dormir. El fet de pensar que estem molestant hauria de ser suficient per convèncer-nos que cal educar millor el nostre animal o comprovar si no té algun problema que borda tant, però no és només una qüestió d'empatia o altruisme cap als altres, és que hi ha una normativa que estem obligats a complir, ve t'ho aquí: segons l'article 12.1/2008 de la Llei de Protecció, quan parla de la Responsabilitat de les persones posseïdores d'animals diu que: "*...la persona posseïdora és responsable dels danys, els perjudicis i les molèsties que ocasioni a les persones, altres animals, a les coses, a les vies, als espais públics ..." sigui en forma de soroll o d'excrement. A més "...està obligada a evitar-ne la fugida, tant dels exemplars com de les seves*

*cries". (art. 12.3/2008). A més "...els animals de companyia que són objecte de transacció han de ser esterilitzats" (art.11.3/200) i han de ser identificats mitjançant una identificació electrònica amb la implantació d'un microxip"(art. 15.1/2008). Aquestes són algunes de les normes de tinença responsable més importants. Com a solucions pràctiques en el tema lladrucs són en primer lloc descartar qualsevol anomalia que pugui afectar el benestar de l'animal, observar-lo o consultar amb un professional (veterinari, etòleg...). Si és un mal costum difícil de solucionar, el propietari **li pot posar un morrió a les hores que la gent descansa** i segurament que amb això serà suficient. Si el problema és el propietari i no s'avé a raons doncs queda la via de la **queixa escrita a l'Ajuntament** i aquest ha d'actuar pel bé de tothom. Si la gent fos responsable, ens evitaríem el 75% dels problemes i podríem pensar que comencem a fer puntes a un poble com l'alemany que els seus gossos poden viatjar en transport públic, acompanyar els propietaris en restaurants, a centres comercials, banyar-se a les platges a determinades hores...sempre que siguin educats en tots els sentits pel propietari o un professional. També cal pagar impostos per tenir un gos, està al voltant de 20 o 30 euros a l'any. Si es comet una infracció les multes són quantioses. També cal que estiguin esterilitzats etc. És a dir només té gos aquella persona que està disposada a complir amb la seva responsabilitat. Quin és el resultat final? Que la gent conviu sense problemes amb els animals de companyia. I molts alemanys abans de comprar un animal prefereixen adoptar-lo en països com el nostre que saben que amb aquesta acció canviaran la vida d'un ésser viu, sensible i intel·ligent que ho necessita. Es a dir en aquest aspecte molts alemanys , a part de no generar problemes, són part de la solució.*

"La moral dels pobles i de les persones es demostra segons el tracte que donen als seus animals".

CRÒNIQUES DEL CF ARTESA DE LLEIDA

Georgina Badia Anglés i Oriol Liarte Torrelles

CF Artesa de Lleida 4 - UE Castellans 1 (23-10-2016)

Victòria molt treballada per part de l'equip local, amb un clar domini. Durant la primera part l'Artesa va portar la iniciativa del joc. Fruit de les nombroses ocasions va arribar el 1-0, obra de G. Horra, en superar el porter rival després de quedar-se sol amb una passada a l'espai. A la represa, l'Artesa va baixar el ritme i va perdre el domini del joc durant uns minuts. Tanmateix, l'equip local va aconseguir el 2-0, gràcies a la definició davant un 1 contra 1 de K. Sanjuan. En una jugada de contra, l'Artesa va marcar el 3-0 per mitjà d'I. Vidal. A continuació, va haver-hi una badada col·lectiva de l'equip local, fet que va aprofitar el Castellans per fer el gol de l'honor. Amb 3-1 al marcador, l'Artesa no va poder sentenciar el matx en fallar un penal. Finalment, en una jugada per banda dreta, G. Horra va marcar el 4-1 definitiu.

Els jugadors de l'Artesa van dedicar la victòria al company Curial Gallart que degut a una lesió estarà uns mesos fora dels terrenys de joc. **ÀNIMS CURI!**

C.F Artesa de Lleida: J. Herrera, O. Liarte, X. Vidal, M. Rodríguez (M. Iglésias), E. Liarte (R. Massot), C. Sanjuan (D. Carrera), I. Borrell, G. Horra, I. Vidal, S. Puertas i V. Carretero.
U.E. Castellans: R. Anglés, P. Ludosan, L. Mornea, A. Martín, G. Sanuy, A. Ciurana, R. Masip, R. Barbudo, L. Cenan i C. Saltó.

CF Montoliu de Lleida 2 - CF Artesa de Lleida 3

(30/10/2016)

Partit disputat on va haver-hi de tot. A la primera part l'Artesa va sortir adormit i el Montoliu ho va aprofitar per atacar i aconseguir obrir el marcador amb una passada a l'esquena de la defensa visitant, fet que va propiciar un 1 contra 1 amb el porter visitant. A la segona part els visitants van despertar i van proposar un joc directe i efectiu. En un 1 contra 1 de K. Sanjuan amb el porter local, va ser objecte de penal, que va transformar G. Horra. Tot seguit es va complir la remuntada de l'Artesa en fer el 1-2 obra de D. Carrera, gràcies a una errada del porter local. Seguint la mateixa dinàmica, l'Artesa va sentenciar amb un gol de G. Horra després d'una jugada col·lectiva molt ben trenada. A les acaballes del partit, el Montoliu va fer el 2-3 definitiu amb un remat de cap a l'àrea petita, fruit d'una badada defensiva.

CF Montoliu de Lleida: A. Ruiz, H. Arruego, I. Henández, M. Peláez, C. Arce, R. Bezares, O.

Alvárez, S Ditendiave, J. Ungria, A. Escolà i K. Diallo.

de Lleida: J. Herrera, O. Liarte, X. Vidal (J. Liarte), M. Rodríguez, E. Liarte, M. Iglésias, C. Sanjuan (R. Massot), I. Borrell (S. Puertas), G. Horra, I. Vidal (D. Carrera) i V. Carretero.

AC Bell-lloc 1 CF Artesa de Lleida 4

(13-11-2016)

L'inici del partit va estar igualat,

Molts anims Curial!

amb ocasions en les dos porteries. En un còrner de l'Artesa, M. Iglésias va obrir el marcador amb una rematada de cap al primer pal. El Bell-lloc va continuar lluitant i va aconseguir l'empat amb un golàs, un xut des del mig del camp que va sorprendre el porter de l'Artesa. Tanmateix, l'Artesa va pujar el ritme del partit per marcar el 2-1 per mitjà de K. Sanjuan, en aprofitar una passada entre els dos centrals. Tot seguit el mateix K. Sanjuan va marcar el tercer gol per l'Artesa, superant el porter rival amb una vaselina. Només començar la 2a part, K. Sanjuan va definir un 1 contra 1 marcant el seu 3er gol i aconseguint un hat-trick. Els dos equips van baixar el ritme del partit, que es va convertir en una mena d'atac i gol. Tot i això, el marcador ja no es va moure. Cal destacar la gran actuació d'I. Vidal, que tot i no anotar, va realitzar les 4 assistències de gol per a l'Artesa.

AC Bell-lloc: G. Utrilla, M. Roca, R. Boadella, R. Lamguldi, X. Cunillera, G. Cunillera, M. Regalado, A. Elmarrachi, I. Guiu, S. Dabo i C. Erbah.
CF Artesa de Lleida: Ó. Solé, O. Liarte, M. Rodríguez (M. Porqueras), E. Liarte (J.M. Masip), M. Iglésias, C. Sanjuan (R. Massot), D. Carrera (G. Horra), J. Liarte O. Mor), I. Vidal, S. Puertas i V. Carretero.

CF Artesa de Lleida 6 - CF Albesa 2
(13/11/2016)

L'Artesa va guanyar un rival directe per aspirar a posicions altes de la classificació. Només començar el partit, agafant una pilota David Carrera va marcar el 1-0. Seguidament, l'Albesa va empatar mitjançant una jugada d'estratègia, a través d'una falta a la frontal. Tanmateix, això no va frenar l'alt ritme que portava l'equip local, fet que va permetre marcar el 2-1, obra d'E. Liarte. Tot seguit, Isaac V. va provocar un penal amb una jugada individual. La pena màxima la va transformar G. Horra, marcant el 3-1 pels locals. Al minut 34 E. Liarte va anotar el seu segon gol, rematant una pilota centrada des del costat oposat. A la segona part, l'Artesa va seguir amb la força i les ganes de la primera part, fent molt mal a l'equip rival amb passades a l'espai i nombroses contres. Fruit d'això Isaac V. va marcar 5-1. Quan faltava poc per finalitzar el partit Sanjuán va aprofitar una errada del porter visitant per aconseguir el 6 -1. Finalment, en uns instants de relaxació de l'equip local, l'Albesa va aconseguir marcar el definitiu 6-2 de penal.

CF Artesa de Lleida: Ó. Solé, X. Vidal, M. Rodríguez, E. Liarte (O. Mor), M. Iglésias (O. Liarte), D. Carrera, J. Liarte, I. Borrell (S. Puertas), G. Horra, I. Vidal (R. Massot) i V. Carretero (C. Sanjuan).

CF Albesa: M. Aloy, P. Bernat, I. Sabally, C. Cisoko, A. Palau, J. Ametlla, J. Lizandra, X. Fulla, M. Ribas, D. Reig i X. Martínez.

CF Artesa de Lleida 4 - CF Albagés 2
(20/11/2016)

El C.F. Artesa de Lleida segueix en ratxa i venç l'Albagés per 4-2, en un partit molt intens. A la mitja hora, els dos equips ja havien marcat, però, abans d'anar als vestidors, l'Albagés es va avançar. Després del descans, Horra va marcar el gol que empatava el xoc i Sanjuán els posava al davant en el marcador 3-2. Finalment, amb un gol de Vidal,

l'Artesa va deixar segellat el partit en 4-2.
 C.F Artesa de Lleida: J. Herrera, E. Liarte (J. Liarte),
 M. Iglésias (D. Carrera), M. Rodríguez, C. Sanjuán
 (M. Porqueras), J.M. Masip, I. Borrell, G. Horra (C.
 Martínez), I. Vidal (R. Massot), S. Puertas i V.
 Carretero.

CF Albagés: M. Nogué, J. Luria, M. Gallega, P.
 Seró, E. Moreno, O. Iglésias, F. J. Monzon, K.
 Álvarez, S. Teslarasu, A. Oliva i A. Calatayud.

FC Blocs Joan Carles 2- CF Artesa de Lleida 1
 (04/12/2016)

El Blocs Joan Carles va guanyar amb complicacions
 l'Artesa de Lleida i trencà la ratxa visitant de cinc
 victòries consecutives. El partit va començar a
 favor dels locals, ja que en els primers minuts el

Blocs Joan Carles va aconseguir avançar-se en
 el marcador 1-0. Després d'una primera part molt
 intensa però sense cap més gol, l'Artesa va igualar
 el marcador 1-1, obra de Gerard Horra. Dos minuts
 més tard, Díaz tornava a avançar el Blocs Joan
 Carles en el marcador 2-1, per donar-li finalment
 els tres punts, aguantant les escomeses de l'Artesa
 fins a l'últim minut.

FC Blocs Joan Carles: A. Gros, D. Tome, A.
 Giménez, E. Trifán, E. Montiel, F. Castro, A. Díaz,
 A. Martínez, R. García, J. Torres i J. Navarro.
 C.F. Artesa de Lleida: Ó. Solé, Rodríguez E. Liarte,
 M. Iglesias (X. Vidal), J. Liarte (O. Liarte), C.
 Martínez (A. Moreno), J.M. Masip, G. Horra, I. Vidal,
 S. Puertas i V. Carretero.

CF ARTESA DE LLEIDA

CF ARTESA DE LLEIDA

MOTS ENCREUATS

Miquel A. Navarro

Solució pàgina 35

HORIZONTALS

1. Estructura matemàtica en àlgebra. 2. Neurosi. 3. Canonades, broquetes. El nostre planeta. 4. Consonants consecutives. Tres vocals. Vermell. 5. No hi ha res amb aquesta característica. Unió Americana. 6. Grau d'elevació d'un so. Dels ronyons. Front Social Francès. 7. Assemblea nacional catalana. Guineu petita. 8. Cinquanta. Nom de consonant. Aspresa, rudeses. 9. Moneda o instrument musical. Interjecció. Ni comencen ni acaben de mirar. 10. Nom de dona. Enviarà. 11. Nota musical. Al revés, fariem acte de presència. 12. Company, camarada. Deu vegades. Afirmació.

VERTICALS

1. Tallarà, esculpirà. 2. Organismes que habiten sobre l'aigua. La casa dels aturats. 3. Sí o no?. Material de les espelmes. Vocal. 4. Al revés, cert expedient d'ocupació. Consonant doble. Article femení. Mil cent. 5. Matinadora. Nom de consonant. 6. Osteïna, teixit ossi. Sec, estèril. 7. Resident temporal. Marejaré, esveraré. 8. Després del dit. Al revés, camisa però menys. 9. Quiet, inactiu. Als taxis. Lleta grega terrorista. 10. Prefix molt siria. Danyats, lesionats. 11. Poeta lleidatà que enyorava Lleida. 12. Vocal. Agarraria, arraparia. L'u romà.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												■
3							■					
4				■				■				
5										■		
6			■						■			
7				■								
8		■					■					
9					■				■			
10				■								
11			■									■
12					■					■		

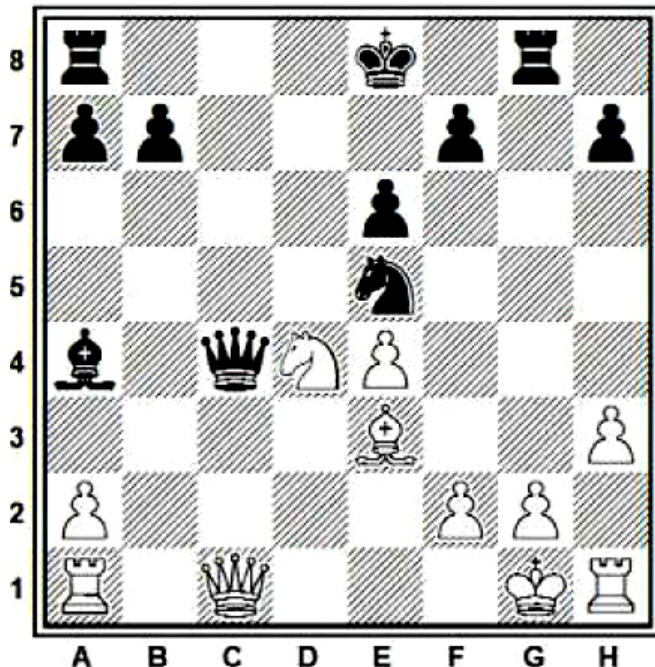
ENTRETENIMENTS

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

Juguen negres i guanyen amb 4 moviments.

Solucions a la pàgina 35

SOPA DE LLETRES

M. A Navarro i Lluís Gil

SUDOKU

Busqueu els noms de 10 ossos del cos humà.

Z	E	D	S	A	C	R	E	Y	I
O	R	I	E	V	I	H	P	A	D
M	U	K	W	D	Q	E	D	L	E
O	M	E	S	T	E	R	N	U	M
P	E	H	U	M	E	R	I	C	U
L	F	I	E	N	X	N	U	I	X
A	D	H	O	E	D	B	E	V	C
T	P	R	A	D	I	F	N	A	E
I	E	H	K	T	H	E	R	L	I
P	N	J	I	E	Y	P	R	C	N

3		4						1
	1					4	8	
8							3	
	6			7		9	4	
					1			
	4	7				5		8
				8			5	
	3			7	6			
		8		4		6	9	

HO HEM LLEGIT A...

SEGRE

Dilluns, 28 de novembre del 2016

POLIESPORTIU

ATLETISME CURSES POPULARS

ITBES

Moment de la sortida de la carrera a Artesa de Lleida.

Festa atlètica a Artesa

Una jornada solidària reuneix 800 persones per recaptar fons per a La Marató || Tàssies i Bonjorn guanyen la cursa de deu quilòmetres

REDACCIÓ

|ARTESA DELLEIDA| Artesa de Lleida va viure ahir una jornada esportiva i solidària amb motiu de la Cursa i Caminada Solidàries per La Marató de TV3, que va mobilitzar 800 persones. Tant en la caminada com en la carrera, els participants van poder optar entre dos circuits, un de cinc quilòmetres i un altre de deu. En el cas de les curses, eren puntuables per a la Lliga Ponent, encara que el més important era recaptar fons per a La Marató de TV3.

En la prova de deu quilòmetres, Alexandre Tàssies, del CE Linyola-Logiesport, va demostrar la seua superioritat imposant-se als rivals amb un temps de 35,06, gairebé mig minut més ràpid que el segon, Francisco Javier Cebrián (CA Fraga-Baix Cinca), actual líder de la Lliga Ponent, que va parar el crono als 35,29. Josep Pascual, de l'Esports Querol-Sh-frea Grupp, va quedar tercer. En dones, victòria clara per a Gemma Bonjorn, del Track, amb un temps de 42,22. La van

acompanyar al podi Marta Altisent, del CE Linyola, i la independent Maricel Oró. En la distància curta, Ahmed Hfari va guanyar amb un temps de 16,33, seguit de Sergi Nunes, del Runners Balaguer, amb 16,45, i Josep Maria Bergua, del Clos Pons Thai Runners, amb 17,12. En dones, el triomf va ser per a Isabel Pascual, del Last Zankada, amb 22,15, al davant de Montse Sanmartín, del Club INEF Lleida, amb 22,29, i Laia Sisquella, de l'Esports Truga, tercera amb 22,59.

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament973 16 71 62
 Assistent social: dimecres alterns.....973 16 73 15
 Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9h
 Farmàcia.....973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Jaume Armengol.....626869516

V3 Hospital Veterinari:.....639367888
 Metge.....973167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius
 tot el dia ..973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu: 973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. ENDOMORFISME. 2. NEURASTENIA. 3. TUBETS. TERRA. 4. RST. IEA. ROIG. 5. ETERNITAT. UA. 6. TO. RENAL. FSF. 7. ANC. RABOSETA. 8. L. ELA. ASPROR. 9. LIRA. ALI. IRI. 10. ANA. TRAMETRA. 11. RE. ESTARIEM. 12. AMIC. DECA. SI.

VERTICALS

1. ENTRETALLARA. 2. NEUSTON. INEM. 3. DUBTE. CERA. I. 4. ERO. RR. LA. MC. 5. MATINERA. TE. 6. OSSEINA. ARID. 7. RT. ATABALARÉ. 8. FET. CAMISOLA. 9. INERT. SP. ETA. 10. SIRO. FERITS. 11. MARIUSTORRES. 12. E. AGAFARIA. I.

ESCACS

1., Dxh4
2. Axb4, Cf3+
3. Rf1, Ab5+
4. Dc4, Axc4++

SUDOKU

3	5	4	9	8	2	7	6	1
6	1	2	3	5	7	4	8	9
8	7	9	6	1	4	2	3	5
1	6	3	5	7	8	9	4	2
2	8	5	4	9	1	3	7	6
9	4	7	2	3	6	5	1	8
4	9	6	8	2	3	1	5	7
5	3	1	7	6	9	8	2	4
7	2	8	1	4	5	6	9	3

SOPA DE LLETRES

SACRE, ESTÈRNUM, HÚMER, RADJ, OMÒPLAT, FÈMUR, CLAVÍCULA, PERONÉ, CÚBIT i CARP.

ENIGMA

Sabeu on està està aquesta finestra?

Solució a l'enigma del mes passat: A la Travessia del castell, número 10.

FESTA DE LA CASTANYADA A L'ESCOLA

CONSTRUCCIÓ DE COLUMBARIS

RENOVACIÓ DE VORERES

TALLER DE MANUALITATS

IMATGES D'ACTUALITAT

SEMBRA TRADICIONAL

LECTURA DEL MANIFEST 6D

LA FEMOSA US DESITJA BONES FESTES